

Buxoro davlat pedagogika instituti

Pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Musayeva Nafisa Azimjonovna

Tayanch tushunchalar: inklyuziv, maxsus pedagogika, imkoniyati cheklanganlik, ta'lim, ijtimoiy muhit, korreksiya.

ANNOTATSIYA: Bugungi kunda Oliy ta'lim muassasalarida Inklyuziv ta'lim. Gospital pedagogika fani o'qitilmoqda. Bunda tenglik tuyg'usi bosh masala sifatida gvdalaniladi. Insonlarni kamsitish qoralanib, barcha o'quvchilarni birgalikda o'qitilish tushuniladi. Ta'lim hamma o'quvchilar uchun bo'lishi va har kimning ehtiyojlari inklyuziv muhitda moslashtiriladi.

Inklyuziv ta'lim barcha o'quvchilar o'z mahalla maktablarida yoshiga mos, muntazam sinflarda qatnashishlari va ularni kutib olishlari hamda maktab hayotining barcha jabhalarida bilim olishlari, hissa qo'shishlari va ishtirok etishlari qo'llab-quvvatlanishini anglatadi. Inklyuziv ta'lim maktablarimiz, sinf xonalarimiz, dasturlarimiz va tadbirlarimizni qanday ishlab chiqishimiz va loyihalashimiz bilan bog'liq, shunda barcha o'quvchilar birgalikda o'rganadi va ishtirok etadi. Barcha o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish, qabul qilish, hurmat qilish va qo'llab-quvvatlash orqali sifatli ta'lim olish imkoniyatini ta'minlashdir. Inklyuziv ta'lim umumiy ta'lim muhitida amalga oshiriladi, ya'ni, turli kelib chiqishi va turli qobiliyatga ega bo'lgan o'quvchilar birgalikda inklyuziv muhitda ta'lim oladigan ta'lim muhiti hisoblanadi. Umumiy ta'lim muhiti: inklyuziv muhit bo'lib, unda o'qitish aralash qobiliyatli o'quvchilarga va jamoa maktabidagi tengdoshlari bilan birga olib boriladigan, shu bilan birga o'quvchi sifatida ularning shaxsiy ehtiyojlariga javob beradigan va o'quvchilarning ko'pchiligi uchun foydalaniladi. Inson oilasining barcha a'zolari to'liq shaxslardir. Har bir inson noyobdir. Hech kimni almashtirish yoki nusxalash mumkin emas. Barcha shaxslar

hurmat qilish huquqiga ega. Hurmat har bir insonning qadr-qimmatini tan olish va unga g'amxo'rlik qilishni talab qiladi. Har bir inson o'sish va ifoda etish qobiliyatiga ega. Har bir inson jismoniy, intellektual, ijtimoiy, hissiy va ma'naviy oziqlanish huquqiga ega. Barcha shaxslar teng imkoniyatlardan foydalanish huquqiga ega.

Inklyuziv ta'lim barcha bolalarga foyda keltiradi. To'siqlarni bartaraf etish va xilma-xillikka moslashish orqali inklyuziv ta'lim tizimlari barcha bolalarning kirishiga, qabul qilinishiga, ishtirok etishiga va muvaffaqiyatga erishishiga yordam beradi. Imkoniyati cheklangan bolalar ko'pincha jamiyatdan chetlatishga duch kelishadi. Shuning uchun ham dunyo uchun yorug'lik inklyuziv ta'limga yondashuvi jamiyat darajasida xulq-atvorni yaxlit o'zgartirishga asoslangan. Inklyuziv ta'lim muhitining maqsadi barcha talabalarga adolatli munosabatda bo'lishini va teng imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlashdir. Inklyuziv ta'lim muhitida o'quvchilarning xilma-xilligi va o'ziga xosligi kamsitmasdan olib borilishi kerak.

O'quvchilar farqlari yoki o'rganish qobiliyatiga qarab chetlashtirilmasligi yoki ajratilmasligi kerak. Imkoniyati cheklanganlik, irq, jins, ularning uy daromadlariga qarab ajratilmasligi talab qilinadi. Inklyuziv ta'lim barcha talabalarga nisbatan kamsitishlarga qarshi kurashishga qaratilgan. Imkoniyati cheklangan bolalar o'z uylarida va maxsus muassasalarda ijtimoiy chetlanishga duch kelishlari mumkin. Inklyuziv ta'limda o'qituvchilar o'z o'quvchilarini qo'llab-quvvatlashlari kerak. Har qanday o'quvchi bilan o'qituvchi ularning kuchli tomonlari va muvaffaqiyatga erishish yo'llarini bilib olib rivojlantirish nazarda tutiladi. O'qituvchilarni har bir kishining ehtiyojlarini hisobga olgan holda darslarni rejalashtirishlari va ota-onalar bilan mutazam aloqani yo'lga qo'yishlari talab etiladi.